

ע"פ 1938/13 - ר.ג. נגד מדינת ישראל

בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פלייליים

ע"פ 1938/13

לפני: כבוד השופט ס' ג'ובראן
כבוד השופט נ' הנדל
כבוד השופט נ' סולברג

המערער: ר.ג.

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בחיפה בת"פ 13717-11-12 שניתן ביום 28.01.2013 על ידי כבוד השופט כ' סעב

בשם המערער: עו"ד מוחמד מסארוה

בשם המשיבה: עו"ד נורית הרצמן

פסק-דין

השופט נ' הנדל:

1. מונח לפנינו ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי חיפה בת"פ 13717-11-12 (כב' השופט כ' סעב) אשר הרשיע את המערער על פי הודאתו בעבירות של דרישת נכס באיומים לפי סעיף 404 סיפא לחוק העונשין, התשל"ז-1977, והחזקת סכין שלא כדין לפי סעיף 186(א) לחוק, וגזר עליו 36 חודשי מאסר לריצוי בפועל, מאסר עמוד 1

מותנה למשך 12 חודש לבל יעבור תוך 3 שנים עבירה בה הורשע בתיק הנדון ופיצוי למתלוננת על סך 3,000 ₪. הערעור מופנה כנגד רכיב המאסר בפועל.

2. מכתב האיטום המתוקן, עולה התמונה העובדתית הבאה: בצהרי ה-04.11.2012, הגיע המערער לחנות מכולת בכפר ג'יסר אל זארקה כשהוא מצויד בסכין מטבח באורך של כ-30 ס"מ שהוחבאה בבגדיו. המערער פנה למתלוננת שעבדה באותה העת בחנות ודרש ממנה כסף מזומן במטרה לגנובו. כשסירבה, הוציא מבגדיו את הסכין, הניף אותה כלפי המתלוננת, איים להורגה ודרש שוב כי תיתן לו כסף. או אז, נכנס לחנות בעלה של המתלוננת, נטל מידו של המערער את הסכין והאחרון נפל ארצה. לאחר מכן המערער קם ועזב את המקום.

הצדדים לא הגיעו לכל הסדר לעניין העונש. המשיבה עתרה להטלת עונש שבין 3 ל-5 שנות מאסר בפועל. זאת בהתחשב בעברו הפלילי המכביד של המערער, ובחומרת העבירה ונסיבותיה. לעומת זאת, בא כוח המערער ביקש לקבוע כי מתחם הענישה ההולם במקרה זה נע בין עונש מאסר שניתן לריצוי על דרך של עבודות שירות לבין 15 חודשי מאסר בפועל. לטענתו, המקרה דנא מצדיק הטלת עונש ברף התחתון. זאת לנוכח הודאתו המוקדמת של המערער, אי-הפעלת אלימות פיזית ממשית כלפי המתלוננת, ועריכת סולחה בין הצדדים. המערער התנצל באמצעות בני משפחתו בפני המתלוננת, הביע חרטה ומסר כי הסיבות שהביאו אותו לבצע את העבירה היו היעדר שליטה עצמית רגעית.

בית המשפט המחוזי, חזר והביע את מורת רוחו מהעבירות אותם ביצע המערער. צוין כי העבירה של דרישת נכס באיומים היא עבירה חמורה המכוונת כלפי עוברי אורח תמימים, וכלפי החלשים בחברה לרבות נשים המתקשות להתמודד עם מעשי אלימות ואיומים המופעלים כנגדם. מעשים כאלה, מחייבים העברת מסר מרתיע לציבור והחמרת הענישה. נקבע כי משנה חומרה קיימת בעניינו של המערער משום שתקף בעלת עסק העמלה לפרנסת משפחתה כשבא לגזול רווח קל. אלימות כזו פוגעת גם בביטחונם הכללי של בעלי העסקים שזכאים לסמוך על כך שהרשויות יתנו להם הגנה ושקט. כמו כן, הודגש כי עברו הפלילי של המערער מעיד על כך שאין הוא מגלה מורא מפני הדין והדיין, וכי הוא אינו ראוי לאמון בית המשפט. בסיכומו של דבר, הטיל בית המשפט על המערער את העונשים שפורטו לעיל.

3. בערעור שלפנינו, טוען המערער כי בית המשפט קמא סטה בצורה ניכרת ממתחם הענישה הראוי, באופן המצדיק את התערבותה של ערכאת הערעור. זאת משום שכלל לא גזר את מתחם הענישה ההולם בעבירות מעין אלה וזאת כמצוות תיקון 113 וסעיף 40(יד) לחוק. כך, לא ניתן לדעת מהם השיקולים שהנחו את בית המשפט קמא בגזירת עונשו של המערער. היה על בית המשפט קמא, לפעול בהתאם למתווה שנקבע בתיקון, ולבחון ראשית את מתחם הענישה הראוי על פי העבירה ונסיבותיה. רק לאחר מכן יש לבחון נסיבות חיצוניות כגון אופן ביצוע העבירה, קיומו של הסדר טיעון, שיקולי שיקום ועוד. עקרון ההלימה שהתיקון התווה, נועד לתת את הבכורה למידתיות בענישה המושפעת מהנסיבות האינדיבידואליות של העושה והמעשה. כך, מקבלות הנסיבות הקונקרטיות של האירוע הפלילי המתייחסות ליסוד העובדתי והנפשי, משנה תוקף. המערער מבקש להתחשב בנסיבותיו האישיות; בעובדה שהעבירה לא כללה לשיטתו תכנון מוקדם, אלא מעשה שבוצע תוך הפעלת שיקול דעת מוטעה; בכך שעל אף עברו הפלילי, זוהי מעידתו הראשונה מאז ששוחרר מהכלא; ובכך שהוא הודה בראשית המשפט וחרטתו כנה ואמיתית. לכן, לקביעת מתחם העונש ההולם חשיבות מכרעת בתיק זה. המערער מבקש לקבוע את מתחם הענישה במקרה זה בשתי העבירות יחד, שכן דובר באירוע אחד שנמשך רק מספר דקות. לתמיכה בטענתו כי מדובר בעונש החורג בחומרתו מהמתחם המקובל, מפנה המערער לפסקי דין בהם הורשעו נאשמים בעבירה של דרישת נכס באיומים ונגזרו עליהם בין מספר חודשי מאסר לריצוי בדרך של עבודות שירות ועד ל-15 חודשי מאסר בפועל. זהו מתחם העונש הראוי לדעתו. כמו כן, מבקש המערער לתת

את הדעת לכך שלא הופעלה גם אלימות פיזית כנגד המתלוננת ובעלה ולא נגרם להם נזק כלכלי. המתלוננת אף העידה כי לאחר המקרה המערער הגיע שוב לחנות ושוחח איתה ללא אירועים חריגים. יש לטענתו לתת משקל גם לסולחה שנעשתה בין המשפחות ולכך שהמערער בתצהירה הודיעה כי היא אינה מתנגדת לכך שבית המשפט לא ימצה עימו את הדין. עוד מתבקשת הכרה במצבו האישי והמשפחתי של המערער, גילו הצעיר יחסית והתנאים בהם גדל. הודאתו המוקדמת, חסכה את הצורך בהעדת המתלוננת, דבר שהיה גורם לה סבל רב ומבזבז זמן שיפוטי יקר.

המשיבה סבורה כי דין הערעור להדחות. לטענתה, מדובר בעונש ראוי בנסיבות העניין, ואפילו מתון, בשים לב לעברו הפלילי המכביד של המערער, הכולל עבירות איומים כבמקרה זה. אומנם בית המשפט קמא לא תחם את העונש, אולם הוא עמד על מכלול השיקולים שהנחו אותו בקבלת ההחלטה, ואין בכך להצדיק התערבות בערכאת הערעור. כמו כן, גם אם בית המשפט היה קובע את המתחם, לא ניתן לומר כי הוא היה מטיל עונש קל יותר. המשיבה מדגישה גם את חומרת העבירה, התכנון המוקדם והאיום בהריגה. הסיבה לעזיבת המקום על ידי המערער הייתה שבעלה של המתלוננת הגיע והוציא מידו את הסכין, ולא העובדה שהוא התחרט על מעשיו.

4. לאחר שעיינתי בתיק על צרופותיו נחה דעתי כי העונש שגזר בית המשפט המחוזי על המערער הינו הולם בנסיבות העניין, ותואם את נסיבות העושה והמעשה.

אכן מוטב וראוי היה שבית משפט קמא היה פועל בהתאם למתווה שנקבע בתיקון 113 לחוק העונשין. מטרת התיקון היא "הבניית שיקול הדעת השיפוטי בענישה". העיקרון המנחה בענישה הוא ההלימה (ראו סעיפים 40א ו-40ב לחוק העונשין). על פי התיקון, מתפקידו של בית המשפט לקבוע מתחם ענישה הולם לעבירה שבוצעה, וזאת בהתאם לעיקרון המנחה ותוך התחשבות בערך החברתי שנפגע (סעיף 40ג לחוק העונשין). עוד יש לשקול שיקולים שונים כגון שיקום, הגנה על שלום הציבור, הרתעה אישית והרתעת הרבים (סעיף 40ד-40ז). יש להתחשב גם בנסיבות הקשורות לביצוע העבירה ובנסיבות שאינן קשורות לביצוע העבירה (סעיפים 40ט-40יא). לשון אחר: יש לשקול את מבחן המעשה והעושה.

עיון בפסק הדין המנומק של בית המשפט המחוזי מלמד כי נשקלו השיקולים הרלוונטיים של המעשה והעושה, כפי שאלו נזכרו בתיקון. החסר מתמקד אפוא באי קביעת מתחם ענישה. במסגרת הביקורת הערעורית, על בית משפט זה לבחון האם התוצאה סבירה והולמת, לאמור: האם היא עומדת במקום ראוי במתחם הענישה, על אף שבית משפט המחוזי לא הציג במפורש נתון כזה. בחינה כזו מוענקת לשיקול דעתה של ערכאת הערעור, ובתנאי שלא נגרם עיוות דין למערער ועונשו אינו מופרז לחומרה. יש לזכור כי תיקון 113 טומן בחובו חידוש, אך הוא לא יצר יש מאין. אמות המידה שהיו מקובלות טרם התיקון, דוגמת נסיבות המקרה ונסיבותיו האישיות של הנאשם, עוגנו כיום בשינויים כאלה ואחרים בסעיפים 40א-40ט לחוק, ועל פיהן יש לבחון את העונש שייגזר על הנאשם (ע"פ 3856/13 גוני נ' מדינת ישראל (03.2.2014)).

5. העבירות בהן הורשע המערער - דרישת נכס באיומים ואחזקת סכין שלא כדין - הן קשות. לרוב הן מכוונות כלפי אנשים תמימים ההולכים להם ברחובה של עיר, או כאלה העובדים לפרנסתם. באמצעות הטלת אימה ופחד גוזלים אותם עבריינים נכסים וסכומי כסף מבעליהם, שעמלו קשה להשגתם. לפעמים הקורבנות נבחרו בצורה שרירותית ולפעמים במכוון בשל ההנחה שקבוצות אלה או אחרות קלות יותר לניצול. המשותף הוא שהקורבנות "תרמו" לבחירתם בכך שהעזו לצאת מבתיים ולהתייצב במרחב הציבורי כמטיילים, כעוברי דרך או כעובדים לפרנסתם במקום פתוח לציבור. בית המשפט מחויב להגן על הקורבנות ולהטיל ענישה מרתיעה שתסייע במיגור תופעה מעין זו (ע"פ 7720/05

אבו עראר נ' מדינת ישראל (02.2.2006); ע"פ 5134/11 פנטה נ' מדינת ישראל (17.02.2012).

במקרונו, המערער הגיע לחנות בשעת צהריים, נכנס כשהמתלוננת שהתה שם לבדה, דרש ממנה כסף, וכשסירבה איים להורגה תוך שליפת סכין מטבח באורך 30 ס"מ והנפתו לעבר המתלוננת. הוא עזב את המקום רק לאחר שבעלה הגיע והשתלט עליו. מעשה מעין זה מטיל מורא על המתלוננת בדמות פגיעה נפשית אף אם לא הייתה פגיעה פיזית. בל נשכח כי הנפגע בעבירה זו, אינו יודע בזמן אמת לאן המצב יתדרדר. אין לנפגע, המתלוננת בענייננו, הבטחה ממאן שהוא לא יעשה שימוש בסכין בהמשך האירוע. כדי להקנות לאזרח מן השורה בטחון פנים הענישה חייבת לשדר מסר ברור שהתנהגות כזו מחייבת ענישה ראויה.

באשר לעושה, המערער בעל הרשעות קודמות רבות בגין החזקת נכס החשוד כגנוב, החזקת נשק שלא כדין, חטיפה, כליאת שווא, הדחה באיומים ובכוח, גניבה, איומים, תקיפת בת זוג, מעשה מגונה בכוח וחבלה במזיד לרכב. בגין עבירות אלה, ריצה המערער חמישה מאסרים בפועל, לרבות מאסר בן 4.5 שנים שהחל בריצויו בשנת 2005. העבירות הנידונות נעברו רק בחלוף שנתיים מיום שחרורו.

בית משפט ציין את הנימוקים לקולא לרבות הודאת המערער, מצבו המשפחתי, היותו בן כ-34, עריכת סולחה בין הצדדים, והצהרתו כי מעוניין להשתקם.

בראייה הכוללת התוצאה של שלוש שנות מאסר תואמת את המקרה, ואף מהווה תוצאה ראויה על פי הקריטריונים והשיקולים הרלוונטיים שנמנו בתיקון 113. לסיכום, אכן תקופת המאסר איננה קצרה, אך היא תואמת את חומרת המעשה ונסיבות העושה. ודאי שהיא אינה נוטה לחומרה במידה כזו המצדיקה התערבות על ידי ערכאת הערעור.

6. לפיכך הייתי מציע לחבריי לדחות את הערעור.

ש ו פ ט

השופט ס' ג'ובראן:

אני מסכים.

ש ו פ ט

השופט נ' סולברג:

אני מסכים.

שופט

אשר על כן, הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט נ' הנדל.

ניתן היום, כ"ז באדר א' התשע"ד (27.2.2014).

שופט

שופט

שופט
